

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

המחלקה לעבודה
סוציאלית ע"ש שפיצר

עבודה פרטנית לשינוי חברתי
סיכום שנת פעילות תשע"ד

אודות התוכנית

התכנית "עבודה פרטנית לשינוי חברתי (ל"ב)" הוקמה בשנת 2010 על-ידי פרופ' מיכל קרומר-נבו מהמחלקה לעבודה סוציאלית ע"ש שפיצר באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, והיא פועלת בשיתוף עם אגף הרווחה של עיריית באר-שבע. התכנית הינה דו-שנתית, והסטודנטים מלווים את אותן משפחות במשך שנתיים, תוך כדי יישום עקרונות של עבודה סוציאלית מודעת עוני, שפותחו באוניברסיטת בן-גוריון. הסטודנטים מקבלים מעטפת אקדמית ומעשית בדמות קורסים עיוניים, סמינרים, קורסי פרקטיקה, והדרכה פרטנית וקבוצתית. הדרכת הסטודנטים ניתנת על ידי עובדים סוציאליים בכירים, שהוכשרו לכך במיוחד. צוות התכנית כולל גם רכזת מיצוי זכויות, שאחראית על הובלת שותפויות התכנית ועל מציאת משאבים בקהילה לפתרון בעיות קונקרטיות. כדרך להגביר את שיתוף הפעולה בין האקדמיה לשדה, משתתף צוות התכנית בישיבות צוות של המחלקות לשירותים חברתיים.

בשנת תשע"ד לקחו חלק בתכנית עשרה סטודנטים משנים ב' וג' וארבעה מדריכים. הסטודנטים שולבו בשלושה צוותים בשתי המחלקות לשירותים חברתיים בעיר באר-שבע.

למה "עבודה פרטנית לשינוי חברתי"?

העבודה בתכנית נובעת מתוך מסגרת מושגית התופסת את העוני כבעיה חברתית ואת המבנה החברתי כמחזק ומשמר את העוני; מכאן נגזרת פרקטיקת עבודה המבוססת על פרספקטיבה של שינוי חברתי. תוך כדי חיבור מתמיד בין עבודה פרטנית עם אנשים החיים בעוני לבין שיח ופעולות לשינוי חברתי, נוצרים קרבה ושותפות עם הפונים במפגשים הבינאישיים וכן תהליכי העצמה ושינוי, המאפשרים לפונים להישמע, לחוש שייכות ולהוכיח את ערכם וכוחותיהם.

עקרונות הפרקטיקה – עבודה סוציאלית מודעת לעוני

עבודה הוליסטית עם כל בני המשפחה 📌

עבודה מתוך שותפות 📌

עמידה לצד המשפחות במאבקם בעוני 📌

עבודה במקום הנוח למשפחה, לרוב בבית המשפחה 📌

תווך וסנגור אקטיביים 📌

שילוב בין עבודה טיפולית מעמיקה ועבודה למילוי צרכים קונקרטיים 📌

ניתוח ביקורתי של עוני 📌

עבודה לפתיחת הזדמנויות חברתיות 📌

הידע המקצועי מבוסס על קירבה עם אנשים החיים בעוני 📌

התנגדות לשיח שמבנה עוני כנחיתות או מאשים אנשים בעוניים 📌

מה עשינו השנה?

ליווינו באופן אינטנסיבי 31 משפחות באמצעות מפגשים שבועיים. במהלך הטיפול מופו אזורי הקושי והכוחות של המשפחות, וזהו צרכים, רצונות וחלומות ונוצרו דרכי עבודה שהיו רלבנטיות לבני המשפחה.

תווך וסגור אקטיביים

תיווך אקטיבי הוא זיהוי והיענות לסוג התיווך הנדרש על ידי הפונה כדי להשיג את מטרתו. תיווך אקטיבי יכול לכלול כתיבת מכתב, הכנת הפונה לפגישות עם פקידים במוסדות ביורוקרטיים, הליכה עם הפונה למוסדות, או מה שמכונה על ידיו "אסטרטגית הקומה העליונה", הכוללת פניה אל גורם ניהולי בכיר לאחר שפקיד זוטר יותר דחה את בקשת הפונה. בשונה מתיווך רגיל, מבוסס התיווך האקטיבי על הבנה כי במהלך הקשר שלהם עם פקידים בשירותים השונים, נתקלים אנשים החיים בעוני פעמים רבות ביחס מזלזל ובחוסר כבוד, אשר משפיעים על יכולתם להשיג את מבוקשם. התיווך האקטיבי מבוסס על הבנה וניתוח של יחסי הכוח שבאים לידי ביטוי במפגשים של הפונים עם גופים ביורוקרטיים שונים, וניסיון להוות משקל נגד ליחסי הכוח הללו.

אני באר-שבעית, ומעולם לא שמעתי על מילגם.. פעם אחת הפונות אמרה לי: "יש מקומות שהם רק לישבורים, לדוגמא, מילגם או הוצאה לפועל. צריך לשים שם שלט 'לשבורים בלבד'". ודווקא מצאו חן-בעיני המקומות של הישבורים. היינו הולכים, מנהלים מו"מ, והופ - מגיעים להסדר, מבטלים חוב, מקבלים הנחה. יום אחד הלכתי עם אחת הפונות לחברת חשמל. למשפחה היה חוב, והיא עמדה בפני סכנת ניתוק. בלי למצמץ, כהרגלנו, ביקשנו להגיע למנהלת. הפקידה צעקה למנהלת: "סווטלה באוי, יש כאן מקרה סוציאלי". התכוצנו. כל העיניים הפנו אלינו... גם הפעם הבעיה נפתרה בקלות. אבל הפעם הרגשתי נורא, כאילו אומרים לפונה שלי בקול רם: "מי את בכלל? טוב שהבאת איתך איזו אחת שתסדר לך את העניינים. אחרת לא היינו מסתכלים עליך". והבנתי... בכל פעם שאני הולכת עם הישבורים שלי למי-שבע, לארנונה, לביטוח לאומי ולכל מקום אחר, הם שומעים את האמירה הזו. היא אולי לא נאמרת מפורשות כמו שאמרה הפקידה בחברת חשמל, אבל היא נשמעת בבירור גם בלי מילים. ואני רואה את העלבון בעיניים, ומבינה שמשוה מאד עקרונות הוא לא בסדר. (טל, סטודנטית)

עבודה בתוך הבית

מרבית המפגשים עם הפונים מתבצעים בפועל בבית המשפחה. מאפיין זה הינו בעל השפעה רבה על יצירת הקשר והעבודה הטיפולית. עבודה בבית מעלה סוגיות רבות והתמודדות גם עבור הפונה, "שמארח" את הפגישות, וגם עבור הסטודנט, שיכולתו לנהל את הפגישה ולשלוט בהתרחשות נפגעת. פונה, שהשתתפה בישיבת הצוות המסכמת של השנה, הציגה את הנושא מנקודת מבטה:

"מישהי שנכנסת אלייך ככה הביתה בסוף הופכת להיות חלק מהמשפחה. תהליך ההיכרות היה הדרגתי, בהתחלה סיפרתי לה על המשפחה, עד שלאט לאט היא פגשה את הילדים ואת בעלי. האמון היה תוצר של ההקשבה. של העובדה שאפשר היה לראות הכול כמו שהוא. יש בזה משהו טוב שמישהו רואה אותך בסביבה שלך, בבית שלך, מישהו מכיר אותך. פתאום רואים את החוסר שלך, את מה שלא תמיד נעים לומר."

עמידה לצד המשפחות במאבקם בעוני

עקרון אתי שמנחה את הפרקטיקה. עמידה לצד המשפחות משמעה התייצבות לצידם, מתן אמון בהם, הכרה בכך שהם נאבקים בעוני באופן יומיומי וחיזוק כוחם במאבק זה. שימוש בעקרון זה בפרקטיקה יכול להביא לנקיטת עמדה מתנגדת אל מול ארגונים או שירותים אחרים, כאשר אלו מחלישים אנשים בעוני.

היא אמרה לי שהיא זקוקה לארון חדש, הבנות שמות את הבגדים בשקיות על הרצפה. רשמתי את הבקשה ואמרתי לה שאבדוק ברווחה. היא שאלה אותי אם אני רוצה לראות את זה שהארון שבור כמו עיני. כשחזרתי הביתה נשארתי עם השאלה הזו. האם היא חושבת שאני לא מאמין לה? האם זה מה שצריך לעשות בכדי לוודא שמישהו לא משקר? לפני שהתחלתי את הלימודים היה ברור לי שאם אדם מכניס אותי לביתו ומספר על קושי אז זו האמת ולא ברור מדוע כעת אני צריך להטיל דופי באנשים. לאורך הקשר איתה בהרבה מאד הזדמנויות היא הוכיחה לי כי היא אחד האנשים הפתוחים והכנים שפגשתי. למדתי ממנה כי אפשר להיות כנה גם בקושי גדול. לדוגמא, כשהיא קיבלה ממני 400 ₪ לקניית תרופות, והסתבר שהתרופות עולות 330 וידעתי שה-70 שקלים האלו יכלו לעזור לה כל כך. דורש הרבה כוח להיות פתוח וישר ואמיתי כאשר אין לך כסף לקנות אוכל בשבת. אני מאמין לה והיא אחד האנשים שאני גאה לומר שזכיתי באמונם. (אלמוג, סטודנט)

שילוב בין עבודה טיפולית מעמיקה ועבודה למילוי צרכים קונקרטיים

העבודה המכוונת לטיפול צרכים חומריים, כמו הקטנת חוב או רכישת ריהוט או ביגוד לילדים, נתפסת בתכנית כבעלת אופי טיפולי מובהק. לא מדובר בטיפול צרכים חומריים כאמצעי לגייס אנשים לתהליך טיפולי, אלא בהבנה שהצרכים החומריים נושאים בחובם צרכים רגשיים עמוקים.

מדריכה בתכנית, עינת וגר-אטיאס: יש לפעמים תפיסה כי הסטודנטים מתעסקים בעיקר בדברים קונקרטיים, או רק בזה. אני המון פעמים מחכה להגיד "לא רק". אבל כשאני אומרת את זה אני מרגישה שאני מנמיכה את החשיבות של העבודה על סיפוק צרכים קונקרטיים, כמו סיוע בתרופות או ליווי לעמידר. הקונקרטי חשוב בפני עצמו ודורש הרבה מאוד עבודה, אבל בתוך הקונקרטי קורים תהליכים רגשיים מדהימים, תהליכים של קשר ושל התפתחות בעלי עוצמה.

בן הזוג שלה עזב את הבית אחרי שהיא הזמינה לו משטרה כי חששה שהוא מאבד שוב שליטה. "האלימות שלו כבר לא מתקבלת על הדעת!" היא אומרת לי בתוקף. את השבוע שהוא לא היה בבית, היא תיארה כנופש. אבל אחרי שבועיים המצב הכלכלי הפך קשה מאוד. כבר לא היה לה ממי להלוות, היא ירדה במשקל, והחופש והאוטונומיה שחלמה עליה, הפכה מורכבת וקשה עבורה. התחלתי לשאול את עצמי "האם נשים שחיות בעוני יכולות לשלם את מחיר השחרור? האם הן יכולות להרשות לעצמן להרגיש חופשיות???" שמעתי שהשכנות התחילו לקרוא לה "מורדת". הגאווה, שבתחילה חשה, התחלפה בבדידות רבה. אחרי שבועיים וחצי הוא חזר הביתה והלחם חזר להיות על השיש. אבל למרות שכביכול המצב חזר לקדמותו היא מסבירה לי שגם אם הם חיים יחד, מה שקורה אצלה בלב ובראש כבר לא יחזור 25 שנה אחורה. היא משלימה עם כך שבלעדיו אין לה אוכל בבית, אבל מסתובבת נחושה, גאה ואמיצה יותר מתמיד. (עירית, סטודנטית)

עבודה הוליסטית עם כל בני המשפחה

העבודה בבית המשפחה והקרבה שהיא מייצרת, מזמנת קשר עם כלל בני המשפחה. אופי הקשר עם בני המשפחה השונים נקבע בהתאם לצרכים המשתנים מעת לעת וממשפחה למשפחה. בכל המשפחות בהן ישנם שני בני זוג, העבודה כללה גם טיפול ישיר בגבר. למעשה, העבודה בבית יצרה הזדמנות ייחודית, בכך שאפשרה יצירת קשר טיפולי משמעותי עם גברים שלרוב אינם פוקדים את המחלקות לשירותים חברתיים. ככלל, אופי העבודה עם בני המשפחה השונים יכול לנוע בין קשר חד פעמי סביב סוגיות ספציפיות (לדוגמא, תווך למסגרות טיפוליות וחינוכיות) לבין קשר טיפולי רציף ואינטנסיבי.

את אי הכרתי במסגרת הקשר עם אימה, אישה ממוצא אתיופי. בשנה שעברה נפגשנו פעמים ספורות כי הפונה שלי הייתה האם, אבל בשנה הנוכחית לצד הקשר עם האם, שהלך והתחזק, התעצם גם הקשר עם אי והפך ממרוחק לקרוב, מזר לאינטימי, ושוחחנו רבות על חלומותיה, שאיפותיה וחששותיה. כך יצאנו למסע משותף ששיאו היה שליוותי אותה למוסד אקדמי כדי להירשם למכינה. (ניצן, סטודנטית)

שינוי חברתי

מה עשינו השנה?

מיצוי זכויות - במהלך השנה נעשתה עבודה נרחבת של הסטודנטים והמשפחות למיצוי זכויות במגוון תחומי חיים, לדוגמא, בריאות, חינוך, דיור ותעסוקה. רכזת מיצוי הזכויות של התכנית, עו"ס עידית זמיר-יפה, סייעה לסטודנטים בתהליכים אלה, במידע, באיתור מענים ובהמצאתם. סיוע זה ניתן הן לכל סטודנט באופן אישי, והן באמצעות ריכוז המידע והפצתו במייל שבועי. גופים שונים שהיינו איתם בקשר במהלך השנה כללו לדוגמא, את אתר אגורה, קבוצת הפייסבוק "תרומות ומעשים טובים", אתר כל זכות, המוסד לביטוח לאומי, איתך-מעכי (משפטניות למען צדק חברתי), הקליניקות המשפטיות של מכללת ספיר ועמידר.

הידעת כי מקבלי קצבת הבטחה וקצבת מזונות עם ארבעה ילדים ומעלה זכאים להנחה בחשבון החשמל? את ההנחה ניתן לראות בחשבון החשמל. פרטים נוספים באתר כל זכות

השתתפות ביום למאבק בעוני בכנסת - היום למאבק בעוני הוכר על ידי עצרת האו"ם בשנת 1992 כיום בינלאומי, והוא מצוין בכנסת מאז שנת 2007 בסדרת אירועים, פעולות הסברה והזדהות. השנה השתתפו באירוע בכנסת אנשים החיים בעוני מרחבי הארץ והעידו ממקור ראשון על חייהם והתמודדותיהם היומיומיות בפני חברי כנסת. בין הדוברות היו שתי נשים שמשתתפות בתכנית שדברו בצורה מרשימה בפני חברי הכנסת, לימדו מניסיוןן והפגינו את כוחותיהם. הדוברות לוו על ידי כל צוות התכנית.

כשסיפרת לי על ועדת אלאוף, הבנתי... בזכות זה שהיינו בכנסת ושמענו אותנו, הבינו שעל העוני צריך לשמוע מאיתנו! (חנה, משתתפת)

עודת בפני הועדה הממשלתית למאבק בעוני, וועדת אלאוף - הוועדה הוקמה בנובמבר 2013 על ידי שר הרווחה והשירותים החברתיים, מאיר כהן, במטרה להמליץ בפניו על המדיניות הנדרשת כדי להקטין את ממדי העוני בישראל. אחת מפיגשות הוועדה אורגנה והונחתה על ידי צוות התכנית והיא הוקדשה ללימוד מפי אנשים החיים בעוני. בין המשתתפים היו שני פונים של התכנית, שהעידו בפני כ-40 חברי הוועדה על חייהם, חוויותיהם והחסמים הכרוכים בחיים במצב של עוני. תגובות חברי הוועדה היו חמות.

יום אחרי וועדת אלאוף, היה את המפגש המשפחות. הפונים שדברו בפני הוועדה קבלו תגובות טובות מאוד מהמשפחות בישיבה, הם היו מאוד גאים, גם ב' שדברה ביום למאבק בעוני, ספרה בגאווה שהיא דיברה בכנסת. (נטע, סטודנטית)

נופש לנפש - קבוצת משפחות

לאורך חמישה חודשים נפגשה בקביעות קבוצה, שכללה 10 משפחות שטופלו על ידי הסטודנטים בעבודה הפרטנית. הקבוצה הונחתה על ידי הסטודנטים של שנה ג'. כנושא לעבודת הקבוצה נבחר קידום זכותם של אנשים החיים בעוני לנופש. הקבוצה נחלקה לשני צוותים: "צוות מודעות", עסק בקידום שינוי תודעתי להכרה בזכות לנופש כזכות קונקרטי ורגשית בסיסית, החיונית לכל אדם, ובפרט למשפחות החיות בעוני, הזקוקות למנוחה ממאבק ההישרדות היומיומי. בין היתר נפגשו משפחות מצוות זה עם מדר"ציות ומנהלות המחלקות באגף הרווחה והציגו בפניהן בהר"צאה מסודרת את בקשתן. הצוות השני, "צוות משימה", עסק בהשגת משאבים כדי להוציא לפועל את הנופש לקבוצה. הקבוצה דנה רבות בזכות של אנשים בעוני לנופש. בסוף השנה יצאו 70 בני משפחות (הורים וילדים) מלווים בסטודנטים ליום נופש בנווה מדבר. הנופש התאפשר בזכות תרומה גדולה של נווה מדבר וסיוע נדיב של אגף הרווחה של עיריית באר-שבע.

משתתפת בתכנית הודתה למנהל נווה מדבר: "היום הזה נתן לי כוחות לשנה שלמה"

ישיבות צוות משותפות - מפגשי אקדמיה וקהילה

בשנת תשע"ד נערכו שש ישיבות צוות בהן השתתפו צוות התכנית (סטודנטים, מדריכים, פרופ' קרומר-נבו) וצוותי המחלקות לשירותים חברתיים (מנהלות המחלקות, ראשי הצוותים, עובדות סוציאליות, עובדות זכאות, צוות מנהלי). ארבע משיבות הצוות התקיימו בחדר הישיבות המפואר בבניין המחלקה לעבודה סוציאלית באוניברסיטה. באחת הישיבות, לדוגמא, דנו בחוק יסוד זכויות חברתיות, ובישיבת צוות אחרת הקשבנו להר"צאתה של הסופרת הפופולרית צ'ימנדה אודיצי (הרצאת TED) ודנו בסכנה בהקשבה לסיפור יחיד, המייצר תפיסה חד-מימדית על אודות קבוצת אנשים. ראויות לציון במיוחד ישיבות הצוות המסכמות של השנה, אשר הוכנו על ידי הסטודנטים, ובהן הם הציגו והדגישו סוגיות מעבודתם: מורכבות העבודה בתוך הבית (צוות תנופה); על האישי והמקצועי (צוות ד' מרכז); כיצד מייצרים שותפות במרחב מגביל (צוות ד' מזרח וצפון).

תוצאות

מבין 31 המשפחות שטופלו במסגרת התכנית

צמצום חובות - 26 משפחות החלו תהליכים לטיפול בחובות במהלך השנה. 14 מהן הגיעו להסדרים לתשלום חובות ועומדות בתשלומים. 5 משפחות הצליחו לסגור לגמרי לפחות חוב אחד.

יציאה לעבודה ושיפור הכנסה באמצעות עבודה - 14 אימהות/אבות פעלו לקידום יציאתם לעבודה (באמצעות קורסים, הכשרה וכו') ושמונה אימהות/אבות החלו לעבוד. עוד ארבע אימהות/אבות שיפרו את הכנסותיהם מעבודה בשנה האחרונה. שניים החליפו מקום עבודה למקום עבודה עם שכר גבוה יותר ו-2 קיבלו העלאה במשכורת לאחר שניהלו משא ומתן עם מעסיקים. רכיב חשוב בתהליך של יציאה לעבודה כלל גם התגברות על חסמים מבניים, כמו הקושי למצוא סידור הולם לילדים בשעות אחר-הצהריים, וכן עלויות גבוהות של מעונות לילדים צעירים. עם זאת, ניתן היה לראות גם מוטיבציה גבוהה לעבודה:

א' לא עבדה מספר שנים מכיוון שלא היה לה סידור לילדה. לאחר שהילדה הצעירה ביותר נכנסה למסגרת, החלה לעבוד. על אף שסידור הילדה במסגרת לא צלח, לא הפסיקה לעבוד ומצאה מיד תחלופה, בשל החשיבות שהיא רואה כיום בעבודה.

הגדלת הכנסה באמצעות מיצוי זכויות - חמש-עשרה משפחות עשו לפחות פנייה אחת לקבלת או הגדלת קצבאות (נכות, נידות, הבטחת הכנסה מלאה וחלקית, מזונות מהורה ומבטל"א). שמונה משפחות הגדילו את הכנסתן.

אחת-עשרה משפחות בצעו לפחות פנייה אחת לקבלת הנחות וצמצום הוצאות מול מוסדות שונים (העיריה, חברת החשמל, עמידר, מעון יום ועוד). לגבי 7 משפחות צומצמו ההוצאות השוטפות לפחות מול מוסד אחד.

הפניה למסגרות טיפוליות – ארבע-עשרה אבות/אימהות הופנו למסגרות טיפוליות (מרכז לבריאות הנפש, מרכז למניעת אלימות, יעוץ זוגי, מסל"ן, מיט"ל, מרכז הורים ילדים, קבוצת יחדיו). שישה מביניהם מתמידים בתהליך הטיפולי במסגרות אלו.

בנוסף, הופנו 18 ילדים/נוער למסגרות טיפוליות (מרכז אבחון ושיקום, מרכז הורים ילדים, מרכז הורים מתבגרים, מכון להתפתחות הילד, מרכז לגיל הרך, עו"ס נערות, עו"ס נערים, בתים חמים, מרכז טל). מחציתם הגיעו למפגש טיפולי אחד לפחות, ו-7 מתמידים בתהליך טיפולי.

במהלך הביקורים התכופים בבית המשפחה, פגשה הסטודנטית את ג', נערה בגיל התיכון. הסתבר שהיא מסתובבת בלילות מחוץ לבית, נעדרת מהלימודים, ולא נמצאת בקשר טיפולי או חינוכי עם מבוגר משמעותי. בעקבות הקשר שהצליחה הסטודנטית ליצור עם ג' בביתה, הסכימה ג' ללכת לבית החם לנערות. הנערה מגיעה אליו באופן קבוע והדבר הביא לשיפור משמעותי בנוכחותה בלימודים.

הפנייה למסגרות חינוכיות – בקרב 24 ממשפחות התכנית נעשו פעולות אקטיביות מול מסגרות חינוך פורמאלי ובלתי פורמלי (הפנייה, הרשמה, ליווי למסגרות חינוך מיוחד, והתערבות לטיפול בנשירה ונשירה סמויה).

בקרב 6 משפחות נעשתה הפניה למסגרות אחר צהריים לאחד מילדי המשפחה לפחות והילדים מתמידים בכך (סטארטאפ לצעירות, נגבה, חונכות, חוגים, דירות פתוחות). בקרב 3 משפחות נעשתה הפניה מוצלחת של ילד אחד לפחות למסגרת חינוך פורמאלית לילדים בעלי צרכים מיוחדים.

בקרב 5 משפחות נעשתה עבודה מוצלחת של טיפול במצבים של נשירה ונשירה סמויה בקרב ילדים ונערים למסגרת החינוך הפורמאלית, וכיום ישנה השתתפות סדירה במסגרת.

בקרב 9 משפחות נעשתה הפנייה של בגיר אחד לפחות (הורה או ילד בגיר) למסגרת לימודית (אוניברסיטה בע"מ, השלמת בגרויות, רכישת מקצוע ועוד). שתי נשים השתלבו באוניברסיטה בע"מ, אישה אחת השתלבה בהכשרה מקצועית לצורך שיפור יכולת ההשתכרות שלה ואחת נוספת נרשמה למכינה ללימודים אקדמיים לקראת שנת הלימודים הבאה.

שינוי בהסדרים משפחתיים – תהליכי ההעצמה וההתפתחות האישית השפיעו על היחסים הזוגיים באופן משמעותי בקרב 8 משפחות. מדובר בשינוי בכיוון של שיפור המערכת הזוגית ויצירת קרבה חדשה או בכיוון של יכולת האישה להגבר להכיר במגבלות המערכת הזוגית ולתבוע את ארגונה מחדש.

מעורבות פוליטית – 11 נציגים ממשפחות התכנית לקחו חלק במהלך השנה בעשייה פוליטית מסוגים שונים (וועדת אלאוף, קבוצת משפחות נופש לנפש, יום למאבק בעוני, פנייה לאישיות פוליטית). לעשייה זו ניכרה השפעה משמעותית על העבודה הטיפולית הפרטנית כבר במהלך השנה.

ממצאי מחקר הערכה

המחקר, שנערך על ידי יובל סער-הימן, כלל שני סבבים של ראיונות עם 9 נשים שהשתתפו בתכנית, בחודשים הראשונים שלאחר ההצטרפות לתכנית וכשנה לאחר מכן. מן הראיונות עולה שביעות רצון גבוהה ביותר מהתכנית בקרב כל המרואיינות. מתיאורי הנשים הומשגו ארבע עמדות טיפוליות מרכזיות:

👉 **עמדה המקדמת נראות** - הנשים תיארו חוויה של נראות בשני מימדים: 1) במימד הקונקרטי, הסטודנטיות ראו בעיניהן את המצוקה שבה חיות הנשים והיו עדות לקשיים שלהן באופן קרוב ואינטימי. 2) במימד הרגשי, הנשים חשו כי הסטודנטיות ראו את מכלול הצרכים שלהן מבלי שהנשים היו צריכות לזעוק או להתאמץ על מנת להפנות את מבטן.

👉 **עמדה התייחסותית** - הקשר הטיפולי היה קשר של סובייקט לסובייקט, קשר אישי, לא היררכי ואינטימי, שערער על מיקום הנשים "כמטופלות" והסטודנטיות כ"עובדות סוציאליות".

👉 **עמדה מתגייסת** - הקשר הטיפולי נחווה כעבודה משותפת להשגת השינויים הרצויים בעיני המשפחה מתוך עמדה של הזדעקות כלפי חוסר צדק. גם במקרים בהם לא הושג המענה המבוקש, העובדה שהסטודנטיות התגייסו עבור הנשים היוותה חוויה משמעותית של קבלת עזרה.

👉 **עמדה המכווננת למילוי צרכים** - כל הנשים תיארו כיצד הצרכים שלהן היוו ציר מרכזי בעבודה המשותפת, והדגישו את המאמצים שעשו הסטודנטיות להשגת מענים קונקרטיים או רגשיים, גם במקרים שבוכים. כל הנשים תיארו חוויה של שינוי משמעותי בחייהן. במרבית המקרים תיארו הנשים שינוי במצבן הכלכלי. במקרים בהם לא דווח על שינוי במצב הכלכלי תיארו הנשים שיפור בחוויית הבדידות, שיפור במצב הרגשי שלהן ושיפור ביחס של מערכת הממסד אליהן.

צוות התכנית:

מנהלת: פרופ' מיכל קרומר-נבו

רכזת מיצוי זכויות: עידית זמיר-יפה

מדריכים: עינת וגר-אטיאס, ד"ר מני מלכה, שחר תימור-שליון, נור שמעי (מדריכה בכירה)

סטודנטים: אלמוג אילת, טל גל-עד, עירית גבעוני, נטע אפל, ניצן תיאודור, שלומי מיכאל בן חמו, אדם כהן, רינה ברץ, גל חסן, אורית קישלינסקי

עבודה פרטנית לשינוי חברתי

פועלת עם משפחות באמצעות מודל חדשני של עבודה סוציאלית מודעת עוני. מדובר בעבודה ישירה עם משפחות המבוססת על ניתוח ביקורתי של עוני ושאיפה לשינוי חברתי. התכנית הוקמה במחלקה לעבודה סוציאלית ע"ש שפיצר, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב ופועלת בשיתוף עם אגף הרווחה של עיריית באר-שבע, באמצעות סטודנטים, העוברים הכשרה ייעודית.

לפרטים ניתן לפנות לרכזת התכנית

עידית זמיר-יפה

idit.zamir@gmail.com

08-6479301

מעגל
החיים
והתעסוקה
STRIVE BUILT-IN

יחידת
התעסוקה
YACHDAV ASSOCIATION

אוניברסיטת
בן-גוריון בנגב